

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Antonio Sagastume Saralegi

*Amezketza,
Gipuzkoa
(1923-2016)*

Aurkibidea

Biografia

Amezketako Larramendi baserrian jaioa. Guraso biak amezketarrak zituen. Bederatzi senidetan laugarrena, herriko eskola publikoan ibili zen. 12 urterekin morroi bidali zuten. Umetatik trebatu zen baserriko lanetan: lehenengo behiak gobernatzen eta gero 200 ardiko artaldearen kargu. Udan Aralarrera joaten zen ardiekin eta neguan Irunera, Bentak auzoko Maxuelazar baserrira. Gazta egiten zuen. Nafar batekin ezkondu zen, Irunera; artzaintza utzi, eta Ramon Mujika lantegian hasi zen lanean, kalderak berritzen.

Zintak

AME-016

- **Proiektua:** Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Etxeberria, Idoia
- **Data:** 2011-03-29
- **Iraupena:** 56 min
- **Euskarria:** Bideo digitala

Pasarteak

1. Oinutsik artzai eta apraketak igandeetarako

- **Erref:** AME-016/002
- **Iraupena:** 0:01:07. **Hasi:** 00:01:36. **Bukatu:** 00:02:43
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako lanak

Laburpena:

200 ardiko artaldea zuten etxean. Baserritik bizi ziren. Oinutsik ibiltzen zela kontatzen du, izan ere, apreta pare bakarra baitzuen, eta hura igandeetarako gorde behar izaten zuen, amak esaten zionez.

2. Artzainaren bizimodua: mendia eta txilar-kamaina

- **Erref:** AME-016/003
- **Iraupena:** 0:02:06. **Hasi:** 00:02:43. **Bukatu:** 00:04:49

- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Artzaintza

Laburpena:

Artzainaren lanari buruzko azalpenak. Maiatza hasieratik San Martin egunera bitartean (azaroaren 11) egoten ziren ardiak mendian. Artzainak etxera etortzen ziren lotara; gazta egin behar zen garaian, ordea, mendian geratzen ziren. Txilarrarekin egindako kamainan egiten zuten lo.

3. Gazta egiteko prozesua

- **Erref:** AME-016/004
- **Iraupena:** 0:06:29. **Hasi:** 00:04:49. **Bukatu:** 00:11:18
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Artzaintza

Laburpena:

Gazta egiteko prozesuaz ari da. Ardiei jezten zitzaaien esnea marmita txikietan biltzen zuten. Txabolan, gatzagia gehitzen zitzaion esnari, epela zegoen bitartean. Gatzagia, bildotsen urdaila lehortzen jarrita lortzen da; puska txiki bat nahikoa izaten da. Zumitzera eramaten zuten gero, handik prentsara eta harria jarri... Tolosan erositako zetazko trapu berezi batekin biltzen zituzten gaztak prentsarako. Gaztak egin ostean, egur hezeekin piztutako sutan ketzen zituzten, Tolosarren gustura.

4. Larunbatero azokara, gaztak eta arrautzak saltzera

- **Erref:** AME-016/005
- **Iraupena:** 0:01:41. **Hasi:** 00:11:18. **Bukatu:** 00:12:59
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, eroatera

Laburpena:

Autobusean joaten ziren azokara larunbatero Amezketatik. Goizean joan eta, bazkalordurako, etxera itzultzen ziren. Gaztak eta arrautzak eramaten zituzten saltzeko. Gaztaina-denboran, bi zakukada gaztaina ere eraman ohi zituen Antonioren amak. Astoa kargatzen zuen aurrena, baserritik autobuseraino, salgaiak eramateko.

5. Bildotsak jaiotzean, ardiari lagunduz

- **Erref:** AME-016/007
- **Iraupena:** 0:04:21. **Hasi:** 00:15:08. **Bukatu:** 00:19:29
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Artzaintza

Laburpena:

Urtarrila amaieratik aurrera jaiotzen ziren bildotsak. Ardiari lagundu egin behar izaten zitzaion batzuetan; nola izaten zen kontatzen du. Muturrean dakarren mintza garbitzea komeni da, ardiak berak kentzen ez badio behintzat. Ardiak bildotsa apartatzen duenean zer egin behar den azaltzen du.

6. Bildotsak hiltegira ardiak lagun

- **Erref:** AME-016/008
- **Iraupena:** 0:01:28. **Hasi:** 00:19:29. **Bukatu:** 00:20:57
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Artzaintza

Laburpena:

10 kilo inguru behar ditu bildotsak hiltegira eramateko. Lau ardi, mantso xamarrek eta bildotsak eraman ohi zituen aldiko. Ardiak, bildotsei laguntzeko baino ez ziren.

7. Behi-zaintza eta esne-salmenta

- **Erref:** AME-016/010
- **Iraupena:** 0:02:06. **Hasi:** 00:22:10. **Bukatu:** 00:24:16
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Lanbideak » Batetik bestera zebiltzanak

Laburpena:

Artzain izan aurretik, behiak zaintzen zituen umetan. 5 behi zituzten. Sorora ez joateko zaindu behar izaten zituzten. Esne-behiak ziren; kalean saltzen zuten esnea. Hiru ordu laurdeneko bidea zuten Larramendi baserritik kaleraino. Astoz garraiatzen zituzten marmitak.

8. Igaratzako ermitaraino korrika nor lehenago

- **Erref:** AME-016/011
- **Iraupena:** 0:01:42. **Hasi:** 00:24:16. **Bukatu:** 00:25:58
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak

Laburpena:

Korrikalaria zuen anaia, nahiz eta berak aisa irabaz ziezaiokeela uste duen. Igaratzako ermitaraino korrika nor lehenago igo apustu egin zuen behin anaiak eta irabazi egin zuen.

9. Eskolako bidean gaztainak jaten

- **Erref:** AME-016/013
- **Iraupena:** 0:02:31. **Hasi:** 00:26:49. **Bukatu:** 00:29:20

- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako kontuak

Laburpena:

Umetako gaiztakeriak dakartza gogora. Eskolara bidean gaztainak jaten geratzen zirenekoa kontatzen du: amari pospoloak harrapatu eta gaztainak erretzen zituzten jateko. Hamabiak jotzen zutenean, etxera itzuli eta, goserik izaten ez zutenez, babarrunak jateko keinua eginez ama engainatzen zuten.

10. Hiru amezketar hil ziren frontean

- **Erref:** AME-016/014
- **Iraupena:** 0:01:34. **Hasi:** 00:29:20. **Bukatu:** 00:30:54
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerran hildakoak eta zauritutakoak

Laburpena:

Gerra garaian Amezketan tiro-hotsik egon ez zen arren, frontean hil ziren hiru amezketar gogoan dauzka.

11. Arto-zuritzea

- **Erref:** AME-016/016
- **Iraupena:** 0:01:08. **Hasi:** 00:31:20. **Bukatu:** 00:32:28
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Artoa

Laburpena:

Ganbaran zuritzen zuten artoa. Arto-zurikina behiei ematen zieten. Garia ere ereiten zuten. Sei hilabetetarako ogia egiteko lain izaten zutela kontatzen du. Gainerakoan, kaleko ogia edo taloa.

12. Errotarik gabe, mugaz bestaldera joan behar

- **Erref:** AME-016/017
- **Iraupena:** 0:00:43. **Hasi:** 00:32:28. **Bukatu:** 00:33:11
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Errota

Laburpena:

Gerraostean, errotak itxita egon ziren sasoian, mugaz bestaldera, Nafarroara, joaten ziren irina egitera, zakuak asto gainean hartuta.

13. Baserriko abereen elikadura

- **Erref:** AME-016/018
- **Iraupena:** 0:00:58. **Hasi:** 00:33:11. **Bukatu:** 00:34:09

- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:

Baserriko abereek zer jaten zuten azaltzen du: artoa, zerriei eta oiloei ematen zitzairen batez ere; ganaduarentzat, berriz, arbia eta belarra.

14. Garoa zein orbela behien azpiak egiteko

- **Erref:** AME-016/020
- **Iraupena:** 0:01:12. **Hasi:** 00:35:55. **Bukatu:** 00:37:07
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:

Garoa zein orbela erabiltzen zituzten behien azpiak egiteko. Herri-basotik, gurdiz ekarri behar izaten zuten garoa. Urruti geratzen zitzaenez, orbela erabiltzea erabaki zutela kontatzen du.

15. Laiekin lurra jiratzea, lanik gogorrrena

- **Erref:** AME-016/021
- **Iraupena:** 0:01:20. **Hasi:** 00:37:07. **Bukatu:** 00:38:27
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak

Laburpena:

Baserriko lan guztietan gogorrrena, laiarekin lurra jiratzea dela iruditzen zaio. Gizonezkoak eta emakumezkoak aritzen ziren laian. Arrebarekin gertatutako pasadizo bat dakar gogora.

16. Txerria hitzen zutenekoa

- **Erref:** AME-016/022
- **Iraupena:** 0:02:57. **Hasi:** 00:38:27. **Bukatu:** 00:41:24
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Abere-hiltzea

Laburpena:

Harakinari saltzen zizkioten etxean jaiotako txekorrak. Txerrikumeak ere saltzen zituztela kontatzen du. Urtean behin, txerria hiltzen zuten etxerako. Harakina etortzen zen horretarako, edo, beste baserrietako gizonak ere ibili ohi ziren laguntzen. Txorizoa eta odolkiak egiten zituzten. Urdaiazpikoa, ganbarako kutxan gatzatzen zuten. Hamabost egunean behin buelta eman eta gazberritu egiten zen. Harriak ipintzen zitzaizkion gainean, gatza hobeto har zezan.

17. Gabon eskeak eta kantuak

- **Erref:** AME-016/026
- **Iraupena:** 0:01:11. **Hasi:** 00:45:59. **Bukatu:** 00:47:10
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Erlijioa » Ohiturak eta bizimodua » Eliza giroko ospakizunak » Gabonak
- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Gabon kantak

Laburpena:

Mutil-koxkorretan etxez-etxe eskean ibiltzeko ohitura zuten Gabonetan. "Gabon bezpera" abesten du.

18. Maisu erdaldunaren tranpa eta zigorrak

- **Erref:** AME-016/029
- **Iraupena:** 0:01:24. **Hasi:** 00:53:24. **Bukatu:** 00:54:48
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Zigorrak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:

Maisu erdaldunaren zigorrak gogoratzen ditu. Behin, makila politik ekartzeko eskatu zion, eta Antoniok hurriz-makila ederrak eraman zizkion. Ez zekien, ordea, gero makila haiek zigortzeko erabiliko zituenik.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2026-10-11

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com